

**TÜRKİYENİN SPOR (BÜTÇE)
SİSTEMİ İLE SPORUN DEVLET
TARAFINDAN YÖNETİLDİĞİ
KÜBA VE KORE SİSTEMLERİ
İLE KARŞILAŞTIRILMASI**
(4)

DOÇ.DR.HAKAN SUNAY
A.Ü.SBF

Sporda Bütçenin (Mali Kaynakların) Önemi

- ✦ 21. yüzyıla girilen son yıllarda tüm dünyada spora uygulanmış teknolojinin etkisini hem antrenman hem de yarışmalarda göstermektedir.
- ✦ Öyle ki Olimpiyat sporlarında artık saniyenin yüzde biri ile ölçülen rekorlara imza atılmaktadır.
- ✦ Bunun diğer bir öreği de son yıllarda yüzücülerin giydiği tüm vücudu sararak yarışmacının aerodinamiğini arttıran mayolar olmuştur.

Sporda Bütçenin (Mali Kaynakların) Önemi (2)

- ◆ 2000 Sydney Olimpiyatlarındaki sonuçlara bakıldığında **en başarılı ülkelerin spora ve spor bilimlerine en çok yatırımı gerçekleştirenler olduğu görülmektedir.**
- ◆ **Toplamda 58 madalya ile dördüncü** sırada olan **Avustralya, Avustralya Spor Enstitüsünün** spor bilimleri ve hekimliği hizmetlerine sadece devlet bütçesinden **2001-2002 yılında 97,272,000 dolar** ayrılmış ve **2002-2003 yılında da bu pay tahmini 101,688,000 dolar** olarak açıklanmıştır. (www.ausport.gov.au)

Sporda Bütçenin (Mali Kaynakların) Önemi (3) Türkiye- Kore ve Küba

- ◆ **Türkiye ile benzer spor yönetimi sistemine sahip, 2000 Sydney Olimpiyatlarında 12. sırada yer alan Kore,**
- ◆ **1997-2002 Milli Spor Promosyonu ikinci beş yıllık kalkınma planı dahilinde, ülke çapında “herkes için spor” programının promosyonu, elit sporcu gelişimi ve spor endüstrisinin gelişimini sağlayacak yeni spor teknolojileri ve bilgileri araştırmalarına devlet bütçesinden 2,572,678 dolar ayırmıştır.**

Sporda Bütçenin (Mali Kaynakların) Önemi (4) Türkiye- Kore ve Küba

- ◆ **2000 Sydney Olimpiyatlarında sıralamada 8. olan ve Türkiye ile benzer spor yönetimi sistemine sahip bir diğer ülke olan Küba ise,**
- ◆ **1999 yılında spora ayırdığı bütçeyi 125 milyon dolar olarak açıklamıştır ki bu, Küba yönetiminin kültür ve bilime ayırdığı bütçe ile aynı orandadır.(www.pbs.org)**

Sporda Bütçenin (Mali Kaynakların) Önemi (4) Türkiye- Kore ve Küba

- ◆ **Türkiye'de GSGM'ne 2000 yılı sonu**
62,495,815,871,000 TL. (**37,467,515 dolar**)
kendisine bağlı olarak çalışan Spor Eğitimi Dairesi
Başkanlığı SESAM'a **2000 yılı başlangıç ödeneği**
olarak 440,000,000,000 TL. (**263,788 dolar**)
ayrılmış,
- ◆ Bu oran 2002 bütçe yılında 886,000,000,000 TL.
(**531,175 dolar**) olarak teklif edilmiştir.(GSGM
2002 yılı bütçe kanunu tasarısı)
- ◆ Ancak bu oranlar Sporcu eğitim merkezleri, SESAM
ile Kamp ve eğitim merkezlerine ilişkin **hizmetler**
geliştirmek ve ihtiyaç olan alet ve cihazları
temin etme gibi hedefler için yetersiz
kalmaktadır.

Spor Genel Müdürlüğü 2015-2019 stratejik planında belirlenen bütçe dağılımı (Ak,2017)

		2015	2016	2017	2018	2019
Amaç 1	<i>Kurumsal kapasiteyi geliştirmek</i>	400.000.000	424.000.000	450.000.000	477.000.000	505.000.000
Hedef 1	<i>Personelin niteliğini arttırmak, alt yapı ve kurumsal kültürü geliştirmek</i>	400.000.000	424.000.000	450.000.000	477.000.000	505.000.000
Amaç 2	<i>Sportif katılımı arttırmak</i>	250.000.000	265.000.000	280.000.000	297.000.000	315.000.000
Hedef 2	<i>Her kademedeki öğrencilerin spor yapmasını sağlamak</i>	50.000.000	53.000.000	56.000.000	60.000.000	63.000.000
Hedef 3	<i>Engellilerin spor yapabilmesini sağlayacak imkanları arttırmak</i>	10.000.000	10.600.000	11.200.000	11.800.000	12.500.000
Hedef 4	<i>Spor bilinci ve alışkanlığını geliştirmek</i>	160.000.000	170.000.000	180.000.000	191.000.000	202.000.000
Hedef 5	<i>Spor kulüplerinin yapısını güçlendirmek</i>	30.000.000	31.400.000	32.800.000	34.200.000	37.500.000
Amaç 3	<i>Sportif başarıyı arttırmak</i>	70.000.000	74.000.000	78.000.000	83.000.000	88.000.000
Hedef 6	<i>Yetenekli sporcuları tespit etmek ve spora yönlendirilmelerini sağlamak</i>	20.000.000	21.200.000	22.400.000	23.600.000	25.000.000
Hedef 7	<i>Başarılı sporculara sağlanan imkanları arttırmak</i>	50.000.000	52.800.000	55.600.000	59.400.000	63.000.000
Amaç 4	<i>Uluslararası standartlara uygun tesis yapımı ve işletilmesi anlayışını geliştirmek</i>	900.000.000	954.000.000	1.011.000.000	1.071.000.000	1.136.000.000
Hedef 8	<i>Spor tesislerinin uygun yerlere yapılmasını sağlamak</i>	600.000.000	636.000.000	674.000.000	714.000.000	757.000.000
Hedef 9	<i>Spor tesislerinin etkin ve verimli bir şekilde işletilmesini sağlamak</i>	300.000.000	318.000.000	337.000.000	357.000.000	379.000.000
	Stratejik amaçlar için kullanılacak tahmini ödenek toplamı	1.620.000.000	1.717.000.000	1.819.000.000	1.928.000.000	2.044.000.000

Kaynak tablosu

Gelir/Yıl	2015	2016	2017	2018	2019
Genel Bütçe	1.000.000.000	1.060.000.000	1.8123000.000	1.190.000.000	1.260.500.000
Öz Gelirler	600.000.000	636.000.000	674.000.000	715.000.000	758.000.000
Diğer	20.000.000	21.000.000	22.00.222	23.000.000	24.500.000
Toplam	1.620.000.000	1.717.000.000	1.819.000.000	1.928.000.000	2.044.000.000

SPOR SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (TÜRK SPOR SİSTEMİ)

- ◆ Türkiye'de spor yönetimi,
- ◆ 1938 yılında 3530 sayılı kanunla, **gönüllü spor birliklerinden devlet yönetimine** geçmiştir.
- ◆ Başbakanlığa bağlı olarak kurulan **BTGM, 1948 yılında MEB'na**
- ◆ 1960 yılında Başbakanlığa
- ◆ 1970 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığına
- ◆ 1983 yılında MEGSB'na
- ◆ 2 mart 1989 yılından itibaren **GSGM** adı altında Başbakanlığa bağlı görev ve yetkilerini yerine getirmektedir.
- ◆ Birçok spor dalı GSGM'nin çatısı altında görev yaparken, **Futbol, Basketbol, Voleybol, Tenis, Satranç** gibi spor dalı federasyonları özerk bir yapıya sahip olmuşlardır.

SPOR SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (KORE SPOR SİSTEMİ)

- ◆ **Kore'de 1982 yılında** kurulan **Spor Bakanlığı**, **devlet desteğiyle** tüm ülkede **beden eğitimi ve sporun gelişmesi** için kurulmuştur.
- ◆ **1993 yılında Spor ve Gençlik Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı**, **Kültür ve Spor Bakanlığı** olarak birleştirilmiştir.
- ◆ **1998 yılında hükümet Kültür ve Spor Bakanlığını**; Kültür, sanat, din, turizm, spor ve gençlikten sorumlu **Kültür ve Turizm Bakanlığı** olarak değiştirmiş, spor hizmetlerini merkeze bağlı **"Spor Bürosu"** ile yürütmeye başlamıştır.

SPOR SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (KÜBA SPOR SİSTEMİ)

- ◆ Küba'da 1961 yılında Castro'nun devrimiyle, devlet Küba spor ve fiziksel kültür sistemini kurumsallaştırmıştır.
- ◆ Spor Yönetimi, **Milli spor, eğitim ve rekreasyon enstitüsü (INDER) adı altında tüm adada fiziksel kültürü kontrol eden ve merkeziyetçi bir devlet yapısına dönüşmüştür.**
- ◆ Sosyalist bir spor politikasına sahip Küba, Kendine birbirini tamamlayan iki amaç belirlemiştir.
- ◆ **1.Tüm toplumun spora aktif katılımını sağlamak**
- ◆ **2.Bir sporda üst düzey başarı sağlamak**
- ◆ **İlk amaçla hedeflenen sporu ülkede herkese ulaştırabilmek, ikinci amaçla hedeflenen ise, şampiyonlar yaratmaktır.**
- ◆ Bu da T.C Anayasasını 59 maddesinde belirtilen hükmüyle GSGM'nün hedeflediği amaçlarla bağdaşmaktadır.

Türk Spor Sisteminin Yapısı

- ◆ Türk spor teşkilatı olan SGM (GSGM) Merkez ve taşra teşkilatından oluşmaktadır ve 3289 sayılı kanunla faaliyet göstermektedir.
- ◆ SGM (GSGM'nün) Ana Hizmet birimleri, Danışma ve Denetim birimleri Yardımcı Birimler ve Bağlı Birimlerden oluşmaktadır.
- ◆ Spor kulüpleri dışında kalan gönüllü kuruluşların başında TMOK, TASKK, Türkiye Spor Yazarları Derneği ve Amatör Spor Kulüpleri Federasyonları, bazı dallardaki antrenör, hakem ve yönetici dernekleri, spor hekimleri ve bilimcilerinin dernekleri gelmektedir.
- ◆ Kulüpler, 2908 sayılı dernekler yasasına göre kurulmuşlardır.

Kore Spor Sisteminin Yapısı

- ◆ Kore'de çeşitli organizasyonlar ülkede sporu geliştirmek için çalışmaktadır.
- ◆ **Bunlar; Kore Spor Konseyi, Herkes için Spor Milli Konseyi; Kore Spor Bilimleri Enstitüsü, Kore Olimpiyat Komitesi ve Seul Olimpiyat Sporlarını Kalkındırma Vakfıdır.**
- ◆ **Kore Spor Konseyi**, 1920 Yılında Japonya'nın Kore'yi kolonileştirdiği dönemde tamamen "Özerk" bir yönetim olarak kurulmuştur.
- ◆ **Temel amaçları, amatör spor organizasyonlarını yönetmek, mili sporcular yetiştirmek ve ülke çapında spor bilincini ve aktif katılımı arttırmaktır.**

Türkiye'de Sporun Finansmanı (1)

- ◆ **Türkiye'de spora;**
- ◆ **Kamu sektörü**
- ◆ **Özel sektör**
- ◆ **Yerel yönetimler**
- ◆ **Spor kulüpleri yatırım yapmaktadır.**
- ◆ **Spora halen;**
- ◆ **Genel ve katma bütçeden**
- ◆ **Spor toto ve loto gelirlerinden**
- ◆ **Türk sporunu teşvik fonundan**
- ◆ **Akaryakıt tüketim fonundan**
- ◆ **3418 sayılı kanun gelirlerinden (Eğitim, gençlik ve sağlık hizmetleri vergisi) kaynaklar aktarılmaktadır.**
- ◆ **SGM (GSGM) katma bütçeli, GHS il müdürlükleri özel bütçelidir.**
- ◆ **Her yıl DPT tarafından bütçede makro dengeleme yapılır, tavan belirlenir.**

Türkiye'de Sporun Finansmanı (2)

- ◆ **SGM (GSGM'nün) konsolide bütçeden aldığı pay; %3'dür.**
- ◆ **SGM (GSGM) Bütçesi;**
- ◆ APK Dairesi Başkanlığı 3046 sayılı kanunda belirttiği gibi, **uzun vadeli planlarla, kalkınma planlarında ve yıllık programlarında yer alması gerekli görülen hizmet ve tedbirlerin**, merkez ve taşra teşkilatı faaliyetleri ile ilgili DİE ile ortaklaşa çalışarak, **insan gücü, para ve malzeme gibi mevcut kaynakların en uygun ve verimli şekilde kullanılmasını sağlayarak**, plan ve program esaslarına göre **Genel müdürlük bütçesini** hazırlarlar.
- ◆ Bütçe hazırlanmadan önce, **APK Dairesi B. Merkez Danışma Kurulu**, her yeni bütçelemeden **önce Federasyonların bütçe tekliflerini alır ve yıllık müsabaka başarıları, toplam madalya sayıları ve lisanslı sporcu sayıları gibi kriterleri** dikkate alarak federasyonların ödeneklerini belirler.
- ◆ Bütçe taslağı "**Gençlik ve Spor bakanının**" onayına sunulur.

Türkiye'de Sporun Finansmanı (3)

- ◆ Tablo 1. GSGM'ne Konsolide bütçeden ayrılan kaynak ve yıllara göre artış oranları (1996-2002)

Yıllar	Ayrılan kaynak (TL)	Ayrılan kaynak (US Dolar)	Bir önceki yıla göre artış oranı (TL)	Bir önceki yıla göre artış oranı (Dolar)
1995	1.953.270.000	42.736	-	-
1996	4.454.400.000	54.899	103	28
1997	8.327.201.000	54.991	86	0.1
1998	15.535.801.000	59.744	86.5	8.6
1999	22.343.501.000	53.507	44	-10
2000	40.628.001.000	65.169	81.8	21.8
2001	50.407.000.000	41.301	24	-36
2002	86.286.000.000	59.665	71	44

2002 yılında GSGM'nün spor federasyonlarına verdiği 24 trilyon 520 milyar liralık bütçe ödeneğinin **büyük blümü 19 trilyon 400 milyar olimpik spor dalları oluşturmuştur**. Olimpik spor dalları arasında da en büyük payı **“yakın temas sporları”** almıştır.

◆ Tablo ; 2. Spor ana branşları ve 2002 bütçe payları

Spor Ana Branşları	2002 Bütçe payları (Milyar TL)
Olimpik yaz mesafe koşuları	4.400
Olimpik yaz Yakın Temas Sporları (boks,güreş,judo vb.)	5.270
Olimpik yaz ferdi sporları	4.330
Olimpik yaz takım sporları	4.300
Olimpik yaz kış sporları	1.000
Diğer spor dalları	5.120
TOPLAM	24.520

Yakın temas sporları içinden en büyük payı da olimpiyatlarda (3) madalya kazanılan Güreş alırken (2.2 trilyon) 1.35 trilyon ile taekwondo, 1.2 trilyon ile boks federasyonu izlemektedir.

◆ Kore'de Sporun Finansmanı (1)

- ◆ Kore Türkiye gibi uzun yıllar sadece olimpiyatlarda elde edilecek mili başarılarla yönelik politikalarla hareket etmiştir.**
- ◆ Ancak Kore bu bakış açısını artık değiştirmiştir.**
- ◆ Kore'ye göre, uluslar arası arenada başarılı ve kalıcı olabilmenin tek yolu olarak okullardan başlamak üzere tüm toplumda spor yaygınlaştırılması,**
- ◆ Spor kulüplerinin desteklenmesi ve yaşatılması hedeflenmiştir.**

Kore'de Sporun Finansmanı (2)

- ◆ **Kore 1993 yılından 1997 kadar olan Birinci beş yıllık kalkınma planı kapsamında devlet konsolide bütçesinden 412 milyar won (350.778.569 dolar) ayırmış, bu miktar yerel yönetimlerin ve özel sektörün yaptığı yatırımlarla iki katına çıkmıştır.**
- ◆ **İkinci beş yıllık kalkınma planında ise devlet, 1998 den 2002 yılına kadar her sene , 47 farklı spor organizasyonuna kendi kendilerine yetebilmeleri için 8 milyar won'luk (6.837.022 dolar) fon aktarmıştır.**

Küba da Sporun Finansmanı (1)

- ◆ Küba'da Olimpiyat komitesi başkanı; "Her çocuğa baktığımızda bir elmas arıyoruz. Her çocuğun ve yetişkinin atletizm sporlarına katılmaya hakkı vardır. Ve her elmasın keşfedilmeye ve parlatılmaya ihtiyacı vardır" demektedir.
- ◆ Küba spor politikasını sporu toplum kültürünün bir parçası haline getirmek olduğunu ifade etmiştir.
- ◆ Küba en büyük destekçisi **Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla (1989-1993 yılları arasında geçirdiği ekonomik krizden sonra yeni market ekonomisi arayışlarına** girmiştir.

Küba da Sporun Finansmanı (2)

- ◆ Hızla gerileyen spor aktivitelerini ve spor eğitim merkezlerinde beslenmeyi dahi etkileyen aksaklıkları düzeltmek için **1991 yılında Milli Spor Beden Eğitimi ve Rekreasyon Enstitüsü otoritesi altında "Cubadeportes sistemini" kurmuşlardır.**
- ◆ **Bu sistemin temel fonksiyonu Küba sporu için kaynak yaratmaktır.**
- ◆ **Şu anda devlet tarafından açıklanmayan miktarlarda gelir kaynaklarının en büyük kısmını dört kıtaya dağılmış 600 antrenör yaratmaktadır.**
- ◆ **Küba 1992 Barcelona Olimpiyatlarında 5. 1996 Atlanta ve 2000 Sydney Olimpiyatlarında 8 sıraya yerleşmiştir.**

SONUÇ (1)

- ◆ Türkiye 1938'den beri spor devlet tarafından yönetilmektedir.
- ◆ Ülkenin içinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve sosyal koşullar spora ayrılan bütçeyi de etkilemektedir.
- ◆ Spora ayrılan bütçe, Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılardan dolayı her zaman diğer sektörlerle oranla düşük kalmıştır.
- ◆ Oysa bugün, Küba'da devlet spora ve eğitime ayırdığı bütçeyi denk tutmuş, ve içine düşmüş olduğu ekonomik krizin yükünü de spora yüklemeyip, yeni kaynak yaratma arayışlarına girmiştir.

SONUÇ (2)

- ◆ Buna göre Küba'da birinci sınıf bir sporcu, spordaki hizmetlerinden dolayı aldıkları dolar ve gayrimenkul cinsinden ödüllere nüfusun geriye kalanına göre ayrıcalıklı sayılmaktadırlar.
- ◆ Türkiye'de 2001 tarih, 4644 sayılı yasa ile branşlarında dünya ve olimpiyat V.b şampiyonluklar kazananlara "Spor Müşavirliği" kadroları tahsis edilmiş,
- ◆ Yine başarılı sporculara aynı ve nakdi ödüller yoluyla desteklenmesi sağlanmıştır.

SONUÇ (3)

- ◆ Bu gelişmeler spor sektöründe devletin milli sporculara verdiği değerin arttığına bir göstergesi olmakla beraber, sadece başarılı sporcuları desteklemeye yönelik bu politika diğer sporcuları desteklememekte ve kendilerini geliştirmelerini zorlaştırmaktadır.
- ◆ Ancak bugün Kore ve Küba'da olduğu gibi, sporculara maaş bağlanabilir ve maaşlarından kesilecek primlerle bir emekli sandığı oluşturulabilir.

SONUÇ (4)

◆ SGM (GSGM) bütçe yılı başlamadan federasyonlardan bütçe tekliflerini almakta ve bütçelemeyi yıllık başarılarla ve diğer kriterlere göre oluşturmaktadır. Buna göre birkaç ferdi spor branşına çok miktarda bütçeden ödenek ayrılmış diğer spor branşları bu tür bir ödenekten mahrum bırakılmışlardır.

◆ **Oysa, Türkiye'de sporun yaygınlaştırılması bir devlet politikası haline getirilmelidir.**

SONUÇ (5)

- ◆ Türkiye'nin uluslar arası düzeyde sesini duyurabilmesi açısından **spor sistemi** özerk bir anlayışla **yeniden yapılandırılmalı** finans kaynakları objektif, sistemli ve **etkin** kullanılmalıdır.
- ◆ Bunun için sivil toplum örgütlerinin katılımı ve desteğiyle her süreçte demokratikleşme **Türk Spor Sistemine yerleştirilmelidir.**

**SUNU BİTTİ DİNLEDİĞİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜRLER**

DOÇ.DR.HAKAN SUNAY